

ELEKTRONINIŲ LEIDINIŲ PASIRINKIMĄ LEMIANTYS VEIKSNIAI

Eglė Gotautienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Anotacija. Per pastaruosius keletą metų išmanieji įrenginiai neabejotinai pakeitė bendravimo, naudojimosi įvairiomis paslaugomis bei dalijimosi informacija būdus. Laikui bėgant keitėsi ir skaitytojų poreikiai. Šiuolaikinių technologijų tobulėjimas sąlygojo popierinių leidinių skaitmenizavimą ir kėlimą į internetą, kur juos nesunkiai gali pasiekti kiekvienas skaitytojas. Sparčiai augant elektroninių leidinių skaičiui internete, vartotojai yra priversti ieškoti informatyviausių literatūros šaltinių ir rinktis tarp popierinių ir elektroninių leidinių. Straipsnyje remiantis mokslinės literatūros šaltiniais ir statistinių duomenų analize nagrinėjamos elektroninių leidinių atsiradimo priežastys bei jų pasirinkimą lemiantys veiksniai, pateikti vartotojų nuomonės tyrimo rezultatai. Tyrimo metu nustatyta, kad vartotojai vis dar perka ir tradicinius spausdintus leidinius bei naudojami elektroniniais leidiniais informacijai gauti. Apklaustų respondentų nuomone, šie leidiniai lenkia tradicinę spaudą pagal informacijos gavimo greitį. Dažniausiai skaitomi el. žurnalai, el. laikraščiai bei mokomoji medžiaga. Analizė taip pat parodė, jog el. leidiniams skaityti specialių įrenginių naudojamumas yra labai žemas. Tyrime dalyvavę respondentai vienodai vertina bei naudojami tiek elektroniniais, tiek tradiciniais spausdintais leidiniais.

Reikšminiai žodžiai: elektroniniai leidiniai, elektroninė knyga, veiksniai.

Įvadas

Temos aktualumas. Pastaruoju metu naujosios informacinės ir komunikacinės technologijos (skaitmeninės knygos yra jų dalis) negrįžtamai keičia žmonių įpročius, poreikius ir vertybes. Dėl technologijų keičiasi ne vien informacijos pateikimo forma. Spausdintiniai leidiniai, analoginės radijo ar televizijos transliacijos transformuojasi į vientiso formato skaitmeninį srautą. Tokie pokyčiai verčia vartotojus (skaitytojus) kitaip mąstyti ir keisti savo įpročius. Pasikeitus įpročiams atsiranda kitokių informacijos pateikimo būdų poreikis (Gudinavičius, 2012). Rao (2003) teigia, kad pirmieji elektroniniai leidiniai pasirodė Gutenbergo projekte (internetinė nemokama biblioteka (1971)), kurio tikslas – pakeisti daugelio skaitytojų įpročius, o tradicinės spaudos leidėjai, matydami skaitmeninių leidinių potencialą, stengėsi didinti jų rinkos augimą. Aptariant pasaulines tendencijas svarbu paminėti, kad daugiausia el. leidinių parduodama JAV, kur trečdalį visų parduodamų knygų sudaro elektroniniai knygų leidiniai (Wischenbart, 2014). Lietuvoje el. knygų rinka siekia kiek daugiau nei 2 proc., tačiau tikimasi, kad iki 2020 metų pabaigos šalyje parduodamų skaitmeninio formato knygų rinka bus panaši į šiuo metu esančią Vokietijoje ar Danijoje, t. y. sieks 7–8 proc.

Elektroninių leidinių pranašumai akivaizdūs: interaktyvumas, patogumas, galimybė tekstą papildyti vaizdais bei garsais, informacija randama greitai ir patogiai. Nusipirkti el. knygą galima internetu, niekur neišėjus iš namų. (Gudinavičius, 2012). Autoriai Huwe (2020)

ir Indrák and Pokorná, (2020) mano, kad skaitmeninė leidinių transformacija sąlygojo vartotojų skaičių mažėjimą tiek knygynuose, tiek bibliotekose. Atliktu tyrimu siekta atskleisti veiksniai, kurie turi įtakos elektroninių leidinių pasirinkimui tarp vartotojų.

Tyrimo objektas – elektroniniai leidiniai.

Tyrimo tikslas – Išanalizuoti veiksniai, lemiančius elektroninių leidinių pasirinkimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti elektroninių leidinių atsiradimo priežastis.
2. Nustatyti veiksniai, lemiančius elektroninių leidinių pasirinkimą.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, duomenų analizės metodas – aprašomoji statistika.

Elektroninių leidinių atsiradimo priežastys bei jų pasirinkimą lemiantys veiksniai

Vartotojų noras naudotis elektroniniais leidiniais išaugo kartu su vis didesniu kompiuterių bei mobiliųjų įrenginių naudojimu. Kaip teigia Galinienė, Aputytė (2009), informacinės technologijos atnešė didžiulį pokyčių srautą į leidybos sritį. Šiandien leidyklos ir juose dirbantys asmenys yra priversti ieškoti naujų, pažangių veiklos ir mokymosi metodų, kurie leistų kurti, kaupti, o svarbiausia – skleisti žinias. Informacija, žinios tampa gyvybiškai svarbiu visuomeniniu produktu, įgyjančiu vis didesnę reikšmę. Informacinių technologijų sąlygota leidybos proceso kaita privertė įstaigas ne tik keisti senas, nusistovėjusias leidybos tradicijas, bet ir leidėjų

požiūrį į daugelį dalykų. Būtent informacinės visuomenės kūrimasis, naujų technologijų įsivyravimas pakeitė tradicinio leidėjo požiūrį, sąlygojo elektroninės leidybos atsiradimą. Jiang (2010) teigia, kad knygų pramonėje įvykusi skaitmeninė pertvarka, kurią sąlygojo internetas ir elektroninių knygų technologija, pasiūlė ir naują knygų pristatymo kanalą vartotojams. Dagienė, Paliulis (2009) mano, kad pasitelkęs naujausias technologijas, taikomas pasaulinėje elektroninėje leidyboje, leidėjas savo publikacijas gali pateikti ne tik didesniajam skaitytojų būriui, bet ir pasiekti, kad jos būtų atrastos begalinėje elektroninėje erdvėje tarp milijonų kitų panašių publikacijų.

Буль, (2001) pateikia tokį elektroninio ledinio apibūdinimą: elektroninis leidinys (angl. e-publication) – yra leidinio elektroninė versija, jo informacijos visateksčio skaitmeninio formato kompiuterinis failas, parengtas platinti internete arba įrašyti į elektronines laikmenas. El. leidinį vartotojas skaito kompiuterio ekrane ar kitame skaitymui pritaikytame įrenginyje arba išspausdintą (Gudaitytė, 2011). Pasaulyje vis spartėjant mokslo raidai bei dar spartesniu tempu

plėtojantis informacinėms technologijoms elektronine leidyba ypač suinteresuota akademinė bendruomenė. Lietuvoje apie tai diskutuoti pradėta, visų pirma, dėl finansinių sumetimų – dažnai universitetinės leidyklos stokoja lėšų pakartotiniams mokslinių knygų tiražams, o lengvai atnaujinamas bei dar lengviau platinamas elektroninis formatas gali padėti išspręsti šią problemą (Babinskas, 2011). Nenuostabu, kad beveik visa šiandieninė mokslinė literatūra sukurama ir skelbiama skaitmeniniu būdu, pasitelkiant informacinių technologijų priemones. Činčikaitė (2009) teigia, kad pastarosios, turėdamos gerokai daugiau privalumų už tradicines mokslines informacijos perdavimo priemones, kasdien vis labiau įsilieja į visuomenę. Vassiliou (2008) papildo šį teiginį akcentuodama, kad sparčiai besikeičiant mokslinės informacijos sklaidos pobūdžiui, keičiasi ir pagrindiniai leidyklų darbo principai. Šerpytė (2010) mano, kad šių dienų leidėjai jau prisitaiko prie naujų, šiuolaikiškų technologijų. Gudaitytė (2011) išskiria spausdintų ir el. leidinių privalumus bei trūkumus (1 lentelė).

1 lentelė. Spausdintinių ir elektroninių leidinių privalumai ir trūkumai

<i>Spausdintinis</i>	<i>Elektroninis</i>
<i>Privalumai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Nereikalinga papildoma įranga norint skaityti leidinį; • Nevargina akių, nereikia žiūrėti į monitorių; • Lengvai peržvelgiamas turinys, galima vartyti; • Ne toks pažeidžiamas, kaip el. Leidiniai, saugomi el. skaityklėse ar kompaktinėse plokštelėse; • Nereikia papildomų maitinimo šaltinių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leidinys pasiekiamas iš bet kurios pasaulio vietos ir gaunamas anksčiau negu išleidžiamas spausdintinis variantas; • Mažesnė nei popierinės versijos kaina; • Multimedijos galimybės ir nuorodos; • Nėra tarpinių išlaidų leidžiant el. leidinį; • Lengva surinkti duomenis apie perkamumą, pirkėjus ir lankytojus; • Nesudėtingas grįžtamasis ryšys su vartotoju; • Gali būti labai greitai pagamintas ir išplatintas; • Publikavimas internete be laiko apribojimų; • Greita paieška; • Neužima vietos; • Naudoja mažai gamtos išteklių (medžiai, vanduo ir kt.); • Galimybė susidaryti asmeninį archyvą.
<i>Trūkumai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Didelės gamybos sąnaudos. • Greitai nusidėvi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reikalingas interneto ryšys; • Skaitymas iš ekrano vargina; • Nepatogu skaityti, jeigu mažas ekranas; • Užtrunkama, kol parsisiunčiamas el. leidinys; • Suderinamumas su naudojama operacine sistema; • Reikalingas papildomas įrenginys skaitymui; • Trumpaamžiškumas saugant laikmenoje; • Tam tikrų rūšių leidiniai nėra tinkami el. leidinių formatams.

Vassiliou (2008), Velmurugan & Radhakrishnan (2015) pateikia e. leidinių apibrėžimus, tarp kurių apibūdinama ir e. knygos

sąvoka. Elektroninė knyga yra viena iš kelių elektroninių leidinių formų. El. knygų rinka sparčiai auga, o atsiradęs elektroninių knygų

poveikis leidėjams, bibliotekininkams ir vartotojams tampa vis reikšmingesnis, tačiau nėra vieningo sutarimo dėl el. knygos termino apibrėžimo. Lietuvių kalboje skaitmeninė knyga dažnai vartojama kaip elektroninės knygos sinonimas. Gudinavičius (2012) teigia, kad anglų kalboje apibūdinant skaitmeninę knygą sinonimiškai vartojami terminai *e-book* ir *electronic book*. Aiškinamieji žodynai terminą *electronic book* apibūdina kaip knygą, išleistą elektronine forma, pavyzdžiui, internete arba kompaktiniame diske ir neatspausdintą popieriuje. Pirmą elektroninę knygą pasirodė, kai žmonės pradėjo domėtis elektroniniais ištekliais, skirtais informacijos kūrimui ir saugojimui. Mark T. J. Carden (2008) teigia, kad el. knygos kartoja popierinių knygų evoliucijos etapus. Wischenbart (2013) mano, kad el. knygos, tapusios skaitmeninto turinio šrautu visame pasaulyje, yra tik viena iš rašymo, leidybos ir skaitymo ekosistemos dalių. Šiandien, lyginant su spausdintomis knygomis, jos sudaro nedidelę rinkos dalį, tačiau vaidina svarbų vaidmenį. Pasak Galinienės ir Aputytės (2009), matomos elektroninės knygos turinys praktiškai niekuo nesiskiria nuo savo pirmtakės, tradicinės popierinės knygos.

Vassiliou (2008) teigia, kad lyginant su tradicinėmis spausdintinėmis knygomis, elektroninės knygos gali vartotojams pasiūlyti šiuos pagrindinius pranašumus: naršymą, raktinių žodžių paiešką knygoje ir visoje knygų kolekcijoje, pritaikomas paieškos sąsajas, pateikiamos informacijos aktualumo ir kokybės įvertinimą. El. knygos taip pat gali apimti ir hipersaitų, žymių, anotacijų, paryškinių, pabraukimų, susiejimo su kitomis knygos dalimis arba išoriniais ištekliais (žodynais) ir kt., sudėtingų daugialypės terpės objektų, pvz., filmų failų susiejimo funkcijas. Naudojant standartines žiniatinklio naršyklės el. knygų turinys yra lengvai prieinamas nepriklausomai nuo laiko ir geografinės vietos. Goertzen (2017) mano, kad klaidinga yra manyti, kad el. knygos leidyba kainuoja mažiau nei spausdintos. Pagrindinės sąnaudos, susijusios su elektroninių knygų leidyba, yra labai panašios į spausdintų knygų. Jas sudaro knygų įsigijimas, gamyba, rinkodara, pardavimai ir pristatymas. Prie elektroninių knygų išleidimo prisideda skaitmeninis knygos paruošimas keliais formatais.

Autoriai Bozkaya (2016), Bozkaya (2015), Haugh (2016) teigia, kad vienas iš veiksmų, sąlygojančių vartotojus rinktis el. leidinius, buvo planšetiniai kompiuteriai bei išmanieji telefonai, kurie paskatino elektroninių leidinių evoliuciją. Gudinavičius (2012) įrenginius, kuriais galima

skaityti bent jau tam tikro formato skaitmenines knygas, skirsto taip:

1. Universaliausias skaitmeninių knygų skaitymo įrenginys – stacionarusis (angl. desktop) arba nešiojamasis (angl. laptop; paprastesnis variantas – netbook) kompiuteris su monitoriumi. Teoriškai juo įmanoma perskaityti visas skaitmenines knygas (išimtytys – kompiuterių sisteminės programinės įrangos nesuderinamumas ir tam tikrų formatų nepalaikymas). Jos paprastai ir kuriamos kompiuteriais.
2. Planšetiniai kompiuteriai (angl. tablet);
3. Išmanieji mobilieji telefonai (angl. smart phone), delniniai asmeninės informacijos tvarkytuvai (angl. PDA – personal digital assistant arba palmtop).
4. Specialiai tik skaitmeninėms knygoms skaityti skirtos skaityklės (angl. e-book reader arba e-reader). Pagrindinis šių prietaisų privalumas (lyginant su kitais įrenginiais) yra jų ekrano panašumas į spausdintos knygos puslapius. Skaityklėse paprastai naudojami „E ink“ technologijos ekranai, kurie nešviečia, nevargina akių ir naudoja labai mažai energijos. Skaitmeninėms knygoms skaityti tinkamų įrenginių ne tik daugėja, bet jų atsiranda vis įvairesnių, tinkamų skirtingiems skaitymo, informacijos paieškos atvejams.

Elektroninių knygų skaitytuvai ir elektroninis popierius priartina skaitytoją prie tikros knygos bei skatina vartotojus rinktis elektroninius leidinius (Wischenbart, 2013). Internetiniai šaltiniai keičia vartotojų skaitymo įpročius, suteikia prieigą patogiausiu skaitytojui laiku. Kai kurie vartotojai internetines knygas renkasi manydami, kad jos suteikia daugiau naudojimosi galimybių bei yra žymiai ekonomiškesnis ir geresnis sprendimas nei spausdintos knygos (Bunkell, Correia 2009).

Lietuvoje elektronines knygas jau siūlo daugelis leidyklų, pvz., „Alma littera“, „Baltos lankos“, „Eugrimas“, „Kitos knygos“, savo išleistas popierines knygas pritaikydamos elektroninėms skaityklėms. Leidykla „Naujas vardas“ išskirtinai leidžia tik elektronines knygas. Didelis elektroninių knygų pasirinkimas yra platformose skaitykle.lt, knygute.lt, milzinas.lt.

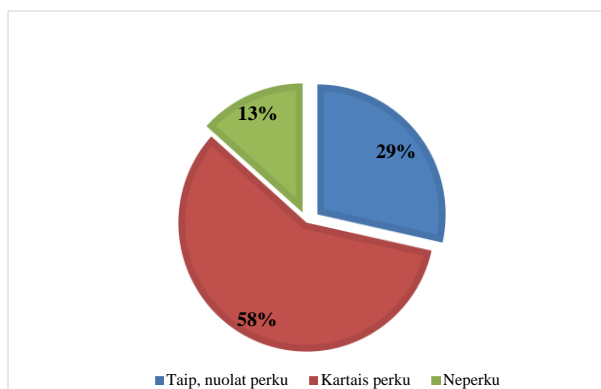
Apibendrinant anksčiau minėtus autorius, galima teigti, kad veiksmus, skatinančius elektroninių leidinių pasirinkimą, sąlygoja informacinių bei komunikacinių technologijų atsiradimas, elektroninių leidinių turinio prieinamumas bet kuriuo metu, nepriklausomai nuo geografinės vietos, naudojant standartines žiniatinklio naršyklės.

Tyrimo metodologija

Siekiant išanalizuoti veiksnius, lemiančius vartotojų popierinių ar elektroninių leidinių pasirinkimą, internetinėje erdvėje buvo atliktas tyrimas. *Tyrimo metodika:* tyrimui atlikti pasirinktas empirinis tyrimas – anketinė apklausa (anketa buvo įkelta į internetinę apklausų sistemą <http://www.manoapklausa.lt>). Anketą sudarė demografinis blokas bei 12 klausimų. *Tyrimo imtis:* Tyrimas vykdytas 2020 m. vasario–balandžio mėn. Respondentams atrinkti buvo naudojama atsitiktinė tikimybinė atranka. Iš viso apklausti 165 respondentai. 65 proc. apklaustųjų sudarė moterys, likusieji apklausos dalyviai – vyrai. Daugiau nei pusė (75 proc.) apklaustųjų yra 21–34 metų amžiaus. Duomenys apdoroti naudojant Microsoft Excel programą.

Elektroninių leidinių pasirinkimo veiksnių tyrimas

Apklausoje rezultatai rodo, jog didžioji dauguma apklaustųjų (87 proc.) vis dar perka spausdintus leidinius: knygas, žurnalus bei laikraščius (1 pav.).

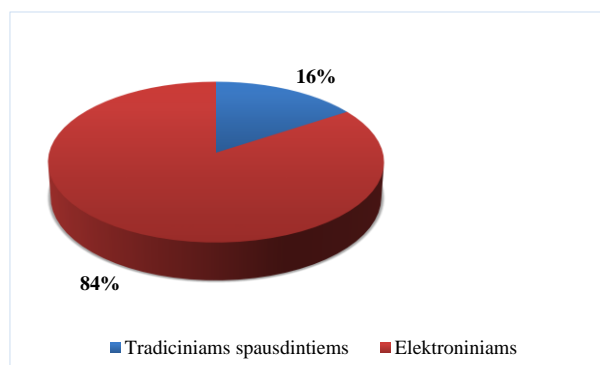

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal spausdintų leidinių pirkimą, proc.

Vartotojams dažnai informacijos tenka ieškoti elektroninėje erdvėje. Apklausos rezultatai rodo, kad net 92 proc. atsakiusių yra bent kartą pasinaudoję elektroniniais leidiniais ieškodami informacijos. Tik palyginti nedidelė dalis respondentų (8 proc.) visiškai nėra naudojęsi elektroninėmis knygomis, straipsniais ar kitokio pobūdžio leidiniais.

Šiuo metu nemažai knygų, periodinių leidinių bei mokslo darbų vartotojams pateikiami ne tik spausdinta forma, bet publikuojami ir elektroniniu formatu. Tokiu būdu skaitytojams sudaroma galimybė pasirinkti, kokių formatu jiems skaityti norimą leidinį ar knygą. Tyrimo duomenimis (2 pav.), 84 proc. respondentų

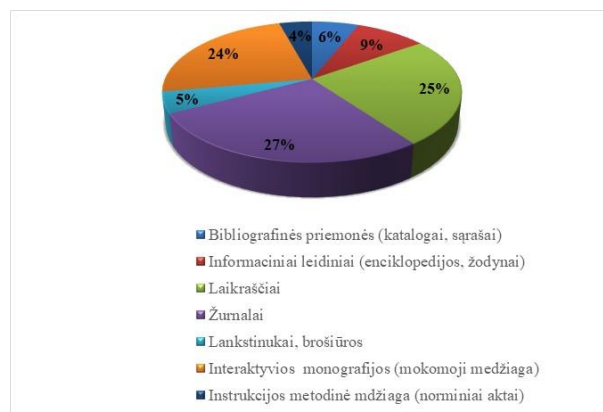
pirmenybę teikia elektroniniams leidiniams, 16 proc. – tradiciniams spausdintiems leidiniams.

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal leidiniams teikiamą pirmenybę proc.

Tai rodo, kad vartotojai, ieškodami informacijos, dažniau renkasi elektroninius leidinius.

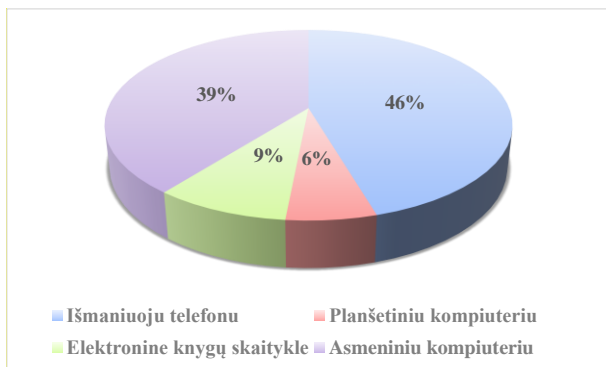
Respondentų teirautasi, kokios elektroninių leidinių rūšys skaitomiausios (3 pav.).

3 pav. Respondentų domėjimasis el. leidiniais pagal rūšis, proc.

Iš tyrimo duomenų analizės matome, kad internete dažniausiai respondentai skaito elektroninius žurnalus bei laikraščius (52 proc.), mokomąją medžiagą skaityti internete renkasi 24 proc. apklaustųjų. Informacinius leidinius internete skaito 9 proc. apklaustųjų.

Populiariausias tarp respondentų elektroninių leidinių skaitymo įrenginys yra išmanusis telefonas – (47 proc.) (4 pav.)

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal elektroninių leidinių skaitymo būdus, proc.

Šį pasirinkimą gali lemti tai, kad respondentams patogiu kasdien išmaniajame telefone skaityti tekstus ir rinkti medžiagą bei nereikia pirkti papildomo įrenginio. Antras pagal populiarumą įrenginys yra asmeninis ar nešiojamasis kompiuteris, neretai pasirenkamas kaip alternatyva išmaniajam telefonui. Jį renkasi tie asmenys, kurie pirmenybę teikia didesniai ekranui ir siekia kuo mažiau varginti akis. Ne tokia populiari tarp respondentų yra elektroninių knygų skaityklė. Nors šis įrenginys yra pritaikytas būtent e. leidinių skaitymui, respondentų nėra mėgstamas dėl to, kad atlieka nedaug funkcijų ir nėra pigi. Taigi elektroninių knygų skaityklė laikoma prabangos preke, nebūtina kasdienai. Mažiausiai populiaru yra planšetė, kurią turi ne kiekvienas respondentas, tačiau turintieji tvirtina, kad šis įrenginys yra patogiausias, nes turi abiejų prieš tai minėtų įrenginių privalumus: didesnis planšetės ekranas ne taip vargina akis, o gana nedidelis svoris ir dydis leidžia įrenginį nesunkiai nešiotis ir juo naudojantis e. leidinius skaityti norimoje vietoje.

Išanalizavus tyrimo duomenis (5 pav.) matyti, jog pagrindinis el. knygų trūkumas, respondentų teigimu, yra akių nuovargis.

5 pav. Elektroninių leidinių trūkumai, proc.

Saugodami savo regėjimą apklaustieji vengia skaityti e. leidinius, nes ilgiau paskaičius pavargsta akys ir dėl to gali kilti regėjimo sutrikimų. Kita priežastis, dėl kurios teikiama pirmenybė

popierinėms knygoms, yra susijusi su respondentų asmeniniu požiūriu – popierinę knygą jiems maloniau liesti, skaitmeninis tekstas nesuteikia patenkinimo skaitant. Menkiausiais trūkumais respondentai laiko el. leidinių įsigijimo kainą ir tai, kad skaitmeninėmis knygomis nėra lengva dalintis su kitais asmenimis. Tai rodo, jog kaina nėra pagrindinis veiksnys, renkantis tarp popierinės ir elektroninės knygos, tačiau net jei kaina yra tinkama, tik 48,2 proc. apklausos dalyvių pirktų elektronines knygas. Respondentai taip pat nenori dažnai krauti el. įrenginių bateriją, kuri neišvengiamai išsikrauna po keleto valandų intensyvaus naudojimo.

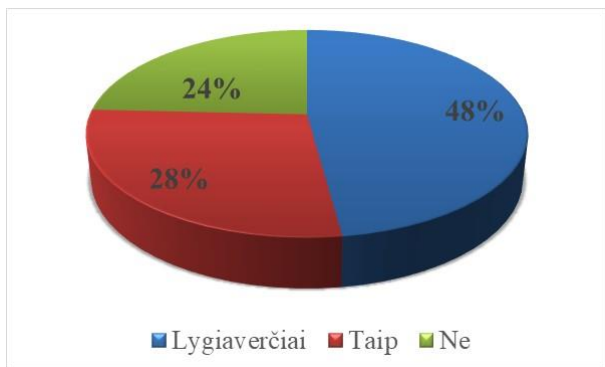
Respondentų nuomone, svarbiausia el. leidinių savybė yra patogumas (6 pav.).

6 pav. Elektroninių leidinių privalumai proc.

Patogu yra tiek skaityti el. knygas bet kurioje vietoje, tiek ir nešiotis elektroninį įrenginį, nes jis paprastai sveria mažiau negu krūva popierinių knygų. Taip pat el. leidinių patogumui ieškoti virtualioje bibliotekoje. Informacija gaunama vos įvedus knygos pavadinimą, galima matyti kitų skaitytojų atsiliepimus apie norimą e. knygą, o ją perskaičius nebereikia grąžinti į biblioteką. Be to, el. leidinių didesnis pasirinkimas tiek pagal žanrą, tiek pagal kalbą. Tačiau, apklaustųjų nuomone, kalbų įvairovės pasirinkimo privalumas nėra toks svarbus ir būtinas kaip anksčiau minėtieji. Tokią nuomonę gali lemti tai, jog dauguma (62 proc.) respondentų skaito el. leidinius lietuvių kalba, mažiau nei pusė – (45 proc.) anglų kalba ir tik vienetai renkasi skaityti rusų kalba.

Apibendrinus tyrimo rezultatus galima teigti, kad respondentai mano, jog elektroniniai leidiniai turi daugiau privalumų nei spausdinti (7 pav.).

7 pav. Elektroninių leidinių pranašumas prieš tradicinius spausdintus leidinius, proc.

Respondentų klausta, kurie leidiniai, jų nuomone, yra pranašesni: elektroniniai ar tradiciniai spausdinti. Kaip matyti diagramoje, 28 proc. respondentų pasisako už elektroninių leidinių pranašumą, 24 proc. – už spausdintinių leidinių pranašumą, 48 proc. apklaustųjų mano, kad el. leidiniai ir spausdinti leidiniai yra lygiaverčiai. Toks pasiskirstymas rodo, kad vartotojai pagal poreikį naudojami tiek elektroniniais, tiek spausdintiniais leidiniais. Tyrimo metu domėtasi, kokių formatu respondentai renkasi skaityti grožinės literatūros knygas. Pagal tyrimo duomenis, 80 proc. apklaustųjų mieliau renkasi tradicinę popierinę knygos versiją.

Atlikus internetinės apklausos tyrimo duomenų analizę galima teigti, jog respondentai naudojami bei perka tiek elektroninius, tiek tradicinius spausdintus leidinius. Dauguma respondentų internetinėje erdvėje skaito el. žurnalus bei elektroninę mokomąją medžiagą. Prioritetą teikia

Literatūra

1. Babinskas U. (2011) Elektroninė leidyba Lietuvoje – žengti tik pirmieji žingsniai. *Universiteto žurnalistas: Vilniaus Universiteto Komunikacijos fakultetas* [žiūrėta 2020 10 07]. Prieiga per internetą: <http://www.universitetozurnalistas.kf.vu.lt/2011/03/elektronine-leidyba-lietuvoje-zengti-tik-pirmieji-zingsniai/>
2. Вуль В.А. (2001) *Общая характеристика электронных изданий. Maskvos valstybinis universitetas.* [žiūrėta 2020 10 01]. Prieiga per internetą: <http://www.hi-edu.ru/ebooks/xbook119/01/index.html>
3. Bozkurt, A., Okur, M. R., & Karadeniz, A. (2016). Use of digital books at academic level: Perceptions, attitudes and preferences of post-graduate students. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 663-673. <https://doi:10.14687/ijhs.v13i1.3534>
4. Bozkaya, M., Bozkurt, A. (2015). Evaluation Criteria for Interactive E-Books for Open and Distance Learning. *The International Review of Research in*

leidiniams, publikuotiems lietuvių ar anglų kalba. Grožinės literatūros knygas mieliau skaito tradiciniuose spausdintuose leidiniuose. Elektroninius leidinius tyrime dalyvavę respondentai skaito išmaniuosiuose telefonuose bei asmeniniuose (nešiojamuose) kompiuteriuose. Dauguma respondentų teigia, kad tradiciniai spausdinti bei elektroniniai leidiniai yra lygiaverčiai. Tyrimo dalyvavę respondentai vienodai vertina bei naudojami tiek elektroniniais, tiek tradiciniais spausdintais leidiniais.

Išvados

1. Vartotojų noras naudotis elektroniniais leidiniais išaugo kartu su vis didesniu kompiuterių bei mobiliųjų įrenginių naudojimu. Knygų pramonėje įvykusi skaitmeninė pertvarka, kurią sąlygojo internetas ir elektroninių knygų technologijos, privalėjo rasti ir naują knygų pristatymo kanalą vartotojams. Informacinės visuomenės kūrimasis, naujų technologijų įsivyravimas pakeitė tradicinio leidėjo požiūrį ir sąlygojo elektroninės leidybos atsiradimą.
 2. Respondentai, rinkdamiesi spausdintus ar elektroninius leidinius, didžiausiu spausdintų knygų privalumu laiko paprastą skaitymą (popierinę knygą jiems maloniau liesti, skaitmeninis tekstas nesuteikia tokio didelio pasitenkinimo skaitant). Elektroninių leidinių privalumu respondentai laiko patogumą (patogu tiek skaityti bet kurioje pasirinktoje vietoje, tiek ir juos nešiotis), informacijos aktualumą, naujumą bei pasiekiamumą.
- Open and Distributed Learning*, 16(5). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i5.2218>
5. Bunkelle J., Sharon D.C. (2009). *E-Books vs. Print: Which is the Better Value?* *The Serials Librarian*, Volume 56, Issue 1-4. P. 215-219 Prieiga per duomenų bazę Tailor & Francis: <https://doi.org/10.1080/03615260802698283>
 6. Činčikaitė R. (2009) Perspektyvūs produktai leidybos ir spaudos rinkoje. *Mokslas: Lietuvos Ateitis: Vilnius* Vol. 1, Iss. 3, 13-16. doi:10.3846/143
 7. Galiniene G., Aputyte K., (2009). Elektroninė leidyba kaip mokslinės komunikacijos kanalas. *Jaunųjų mokslininkų darbai: Nr.4 (25)*, 27-36. [žiūrėta 2020 09 06]. Prieiga per internetą: www.su.lt/bylos/mokslo_leidiniai/jmd/09_04_25/galiniene.pdf
 8. Goertzen, Melissa J. (2017) Establishing a Foundation: Trends in the Publishing Industry and User Communities. *Library Technology Reports*.

- May/Jun2017, Vol. 53 Issue 4, p. 8-11. Prieiga per duomenų bazę EBSCO Publishing: <http://web.a.ebscohost.com.db.kvk.lt/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=22d9bea7-f33b-4a5f-be7e-f784d1fb72ea%40sessionmgr4008>
9. Gudaitytė G. (2011). *El. leidyba – pasaulio tendencijos ir Lietuvos realijos. Vytauto didžiojo universitetas: mokslo darbas*. 90 p. [žiūrėta 2020 10 01]. Prieiga per internetą: <file:///C:/Users/NESIOJ~1/AppData/Local/Temp/1952766-1.pdf>
 10. Gudinavičius A., (2012) Skaitmeninė knyga ir jos raida. *Knygotyra (59): Vilnius*, 113-130. [žiūrėta 2020 10 07]. Prieiga per internetą: https://www.kf.vu.lt/dokumentai/Mokslas/Moksliniai_straipsniai/Gudinavicius_Skaitmenines_knyga_ir_jos_raid.pdf
 11. Haugh D. (2016). How do you like your books: Print or digital? An analysis on print and e-book usage at the Graduate School of Education. *Journal of Electronic Resources Librarianship Volume 28*, 2016. Issue 4P. 254-268 Prieiga per duomenų bazę Tailor & Francis: <https://doi.org/10.1080/1941126X.2016.1243868>
 12. Huwe T.K. (2020). *Special Libraries and the Information Services Lifecycle*. *Computers in Libraries*. Sep2020, Vol. 40 Issue 6, p11-13. 3p. [žiūrėta 2020 11 28]. Prieiga per internetą: <http://search.ebscohost.com.db.kvk.lt/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=145912718&site=bsi-live>
 13. Gudinavičius A., (2008) Žengiant į skaitmeninį amžių: skaitmeninės knygos Lietuvos istorijos tematika 1998–2008 m. *Knygotyra (51): Vilnius*, 189-204. [žiūrėta 2020 10 07]. Prieiga per internetą: https://www.kf.vu.lt/dokumentai/Mokslas/Moksliniai_straipsniai/Gudinavicius_Skaitmenines_knygos_istorine_tematika.pdf
 14. Indrák, M. and Pokorná, L. (2020), *Analysis of digital transformation of services in a research library*, *Global Knowledge, Memory and Communication* Prieiga per duomenų bazę EMERALD <https://doi.org/10.1108/GKMC-09-2019-0118>
 15. Jiang Y., Katsamakos, E (2001) Impact of e-book technology: Ownership and market asymmetries in digital transformation. *Electronic Commerce Research & Applications*. Sep2010, Vol. 9 Issue 5, p.386-399. Prieiga per duomenų bazę EBSCO Publishing: <http://web.a.ebscohost.com.db.kvk.lt/bsi/detail/detail?vid=33&sid=941dd23f-af20-4b53-9b5f-59f3f5f4baa6%40sessionmgr4008&bdata=JnNpdGU9YnNpLWxpdmU%3d#db=bth&AN=53047247>
 16. Mark T.J.Cardon (2008) *E-books are not books*. In *BooksOnline '08: Proceeding of the 2008 ACM workshop on Research advances in large digital book repositories*, New York, NY, USA doi:10.1145/1458412.1458416.
 17. Paliulis N., Dagienė E. (2009) Akademinė elektroninė leidyba Lietuvoje: požymiai, galimybės, problemos. *Verslas: teorija ir praktika*. 10 (2): 159–171 [žiūrėta 2020-10-01] Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LTLDB0001:J.04~2009~1367169044529/J.04~2009~1367169044529.pdf>
 18. Rao S.S. (2004), *Electronic books: a review and evaluation*, *Library Hi Tech*, Vol. 21 No. 1, pp. 85-93. Prieiga per duomenų bazę EMERALD Publishing: <https://doi.org/10.1108/07378830310467427>
 19. Šerpytytė A. (2010) Knygos rinkodara ir socialinės medijos: kaip parduoti knygas Y kartai. *Knygotyra (55): Vilnius*, 140-158. [žiūrėta 2020-10-01] Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/article/view/3487/2547>
 20. Vaišvilienė A. (2009). *Reklamos ir knygų verslo sąveika*. *Knygotyra (53): Vilnius*, 165-184. [žiūrėta 2020 10 07]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367167223075/J.04~2009~1367167223075.pdf>
 21. Vassiliou M., (2008). *Progressing the definition of “e-book”*. *Library Hi Tech*, t. 26, Nr. 3, 355–368. [žiūrėta 2020-09-20]. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.476.4466&rep=rep1&type=pdf>
 22. Velmurugan C., Radhakrishnan N. (2015). *Electronic publishing: a powerful tool for academic institutions in the electronic environment*. *International Journal of Library Science and Information Management (IJLSIM)*. Vol.1 (1) Jul-Sep, 2015 [žiūrėta 2020-11-29]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/283433308_Electronic_Publishing_A_Powerful_Tool_for_Academic_Institutions_in_the_Electronic_Environment
 23. Wischenbart R. (2014). *The Global eBook Market. USA*: ISBN: 978-1-449-31659-4. [žiūrėta 2020-09-14]. Prieiga per internetą: http://assetlibrary.supadu.com/images/ckfinder/630/pdfs/2013Global_eBook_Market_Current_Conditions_and_Future_Projections.pdf

FACTORS THAT DETERMINE THE CHOICE OF ELECTRONIC (DIGITAL) PUBLICATIONS

Summary

In the last few years, smart devices changed the way people communicate, use services, and share information. As time went on, the needs of users (readers) also changed. Technological advancements allowed the possibilities of digitalisation and publishing books online, which started a trend of easier access to readers. However, the increased access to books and the increased volume of publications means that readers have to find the most informative literature sources while choosing between digital and analogue (written) references. In this article, we explore the factors of selecting digital publications using literature sources and statistical data analysis and provide reader survey results.

Keywords: electronic publications, electronic book, factors.

Informacija apie autorių

Eglė Gotautienė. Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo fakulteto Verslo administravimo katedros lektorė.
Mokslinių tyrimų kryptys: rinkodara, verslas.
El. pašto adresas: e.gotautiene@kvk.lt